الأَرْبَعُونَ البُخارِيَّةُ

في الإيـمـان والأحـكـام والأخـلاق

بـــه كــــوردی

دانانی

الشيخ حسن الحسيني

وەرگێڕانی

أَبُو هَاجَرَةَ الكُرْدِي

الأَرْبَعُونَ البُخارِيَّةُ

في الإيمان والأحكام والأخلاق

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

ناسنامەی کتێب

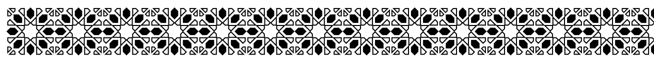
ناوی کتێب: الأَرْبَعُونَ البُخارِيَّةُ في الإيمان والأحكام والأخلاق

داناني: الشيخ حسن الحسيني

وەرگێڕانی: أَبُو هَاجَرَةَ الكُرْدِي

نەخشەسازی بەرگ: ابو عمرو

نەخشەسازی ناوەوە: ابو عمرو

فەرموودەی ١

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ **إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ إِلَى امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ** ﴾

واتای وشەکان

إِنّمَا = أَدَاةُ الحَصْرِ

بۆ حەصری موبتەدایە لە خەبەر دا، واتە ئەو موبتەدایە بونی هەیە بەو خەبەرەوە

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ = دروستییەتی و تەواوییەتی کردەوەکان تەنهاو بەس بە نییەتە، ئەگەر کردەوەکان نییەتی لەگەڵ نەبوو هیچ سوودێکی نییە

الأَعْمَالُ = کردەوەکان،، کۆی(عَمَل) ە = کردەوە

بِالنِّيَّاتِ = بەنیەتەکانە ، بەنیـازی دڵەکانە،، کۆی(**نِيَّة**) یە = مەبەست و نیاز

لِكُلِّ امْرِئٍ = بۆ هەموو کەسێك

مَا نَوَى = ئەوەی بۆ دەنوسرێ کەنیەتی بۆی هەیە

فَمَنْ = جا هەرکەسێك

كَانَتْ = بوو

هِجْرَتُهُ = کۆچ کردنەکەی

إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ = بـۆلای اللَّه و پێغەمـبەرەکەی صـلی الله علیه وسلم

فَهِجْرَتُهُ = ئەوە کۆچ کردنەکەی

إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ = بۆ لای الله و پێغەمبەرەکەیەتی صلی الله علیه وسلم

وَمَنْ = وە هەرکەسێک

كَانَتْ = بوو

هِجْرَتُهُ = کۆچ کردنەکەی

إِلَى دُنْيَا = بۆلای دونیا

يُصِيبُهَا = بەدەستی بێنێت

أَوْ = یان

إِلَى امْرَأَةٍ = بۆ لای ئافرەتێک

يَنْكِحُهَا = مارەی بكات

فَهِجْرَتُهُ = ئەوا كۆچ كردنەكەی

إِلَى = بۆلای

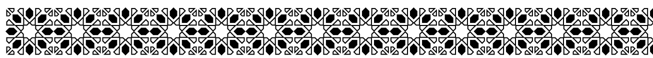
مَا = ئەوەیە

هَاجَرَإِلَيْهِ = كە كۆچی كردووە بۆی

واتای فەرموودەكە

هەمـــوو كردەوەكـــان بەپێــی نیەتەكـــانە (بەپێــی نـــیەت وەردەگیرێت)هەركەسێك لەكردەوەكانیـدا چ نیـازو نیەتێكی هەبێـت هەر ئەوەی بـۆ دەنوسـرێت,جا هەر كەسـێك كـۆچ بكات بۆلای اللَّه و پێغەمبەرەكەی صلى الله عليه وسلم,ئەوا كـۆچەكەی بـۆ لای **اللَّه تَعَـالَى** و پێغبەرەكەیەتـی صـلى الله عليه وسلم, وە هەر كەسێك بۆ دونیا كۆچ بكات بۆ ئەوەی بەدەستی بهێنێت, یان بۆ ئافرەتێک تاوەكوو مارەی بكات,

ئەوا كۆچەكەی بۆ ئەوەیە كە كۆچی بۆلای كردووە

فەرموودەی ٢

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا مُؤْمِنٌ ﴾

واتای وشەکان

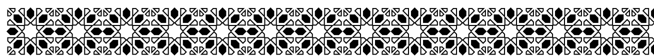
لَا يَدْخُلُ = ناچێتە ناو

الْجَنَّةَ = بەهەشت

إِلَّا مُؤْمِنٌ = جگە لە بڕوادار

واتای فەرموودەکە

هیچ کەسێک ناچێتە بەهەشت بێجگە لە بڕوادار (کەسی کافر و موشریک و هەڵگەڕاوە لەدین) ناچنە بەهەشتەوە

فەرموودەی ٣

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿إِنَّ لِلَّهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا، مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ﴾

واتای وشەکان

إِنَّ = بەڕاستی، بێگومان

لِلَّهِ = بۆ **اللَّهُ تَعَالَى** هەیە

تِسْعَةً وَتِسْعِينَ = نەوەد و نۆ

اسْمًا = ناو

مَنْ = هەرکەسێك

أَحْصَاهَا = ژماردنی، سەرژمێری کردن

دَخَلَ الْجَنَّةَ = دەچێتە بەهەشت

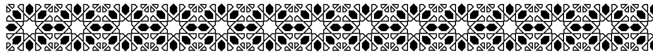
دَخَلَ = چووە ناو

و اتای فەرموودەکە

اللَّهُ تَعَالَى نەوەد و نۆ ناوی هەیە، هەرکەسێك سەرژمێریان بکات دەچێتە بەهەشتەوە

- کەدەڵێت ژماردنی و سەرژمێری کردن واتا

لەبەری کردن و واتاکانیانی زانی وە لە **اللَّهُ تَعَالَى** پاڕایەوە پێیان ، بۆ نموونە بڵێ (**یا غفوریا رحیم**) وە عیبادەت و پەرستشی کرد بۆ **اللَّهُ تَعَالَى** بەگوێرەی داخوازییەکانیان

فەرموودەی ٤

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ لَا يُـؤْمِنُ أَحَـدُكُمْ حَتَّى أَكُـونَ أَحَـبَّ إِلَيْـهِ مِـنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ، وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴾

واتای وشەکان

لَا يُؤْمِنُ = باوەڕ ناهێنێت

أَحَدُكُمْ = یەک لەئێوە

حَتَّى = تاوەکوو

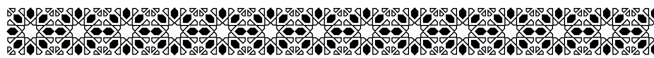
أَكُونَ = دەبم

أَحَبَّ = خۆشەویستر

إِلَيْهِ = لەلای

مِنْ = لە

وَالِدِهِ = باوکی (باوک و دایک)

وَلَدِهِ = منداڵی (کوڕ و کچ)

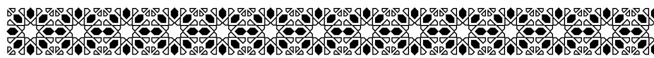
وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ = هەموو خەڵکی

النَّاسِ = خەڵکی

أَجْمَعِينَ = هەموو، تێکڕا، گشتی

واتای فەرموودەکە

بڕوای نەهێناوە هیچ یەکێک لە ئێوە تاوەکوو خۆشەویستر دەبم لەلای لە باوک و دایکی و کوڕو کچی و هەموو خەڵکی بەگشتی

فەرموودەی ٥

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ مَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللَّهِ أَوْلِيَصْمُتْ ﴾

واتای وشەكان

مَنْ = هەركەسێك

كَانَ = بوو

حَالِفًا = سوێندخۆر

كَانَ حَالِفًا = سوێندخۆر بوو (سوێندی دەخوارد)

فَلْيَحْلِفْ = با سوێند بخوات

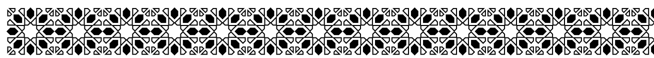
بِاللَّهِ = بە **اللَّهُ تَعَالَى**

أَوْ = یان

لِيَصْمُتْ = بێدەنگ بێت

واتای فەرموودەكە

هەركەسێک ویستی سوێند بخوات با سوێند بخوات بە **اللَّهُ تَعَالَى** یان بێدەنگ بێت و سوێند نەخوات

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ **مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ** ﴾(مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ)

واتای وشەكان

مَنْ = هەركەسێك

يُرِدِ = بیەوێت، دەیەوێت

اللَّهُ = **اللَّهُ تَعالَى**

بِهِ = بەو، بۆ ئەوكەسە

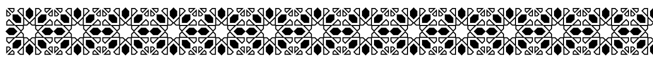
خَيْرًا = خێر و چاكە

يُفَقِّهْهُ = تێیدەگەیەنیت، شارەزای دەكات

فِي الدِّينِ = لە دین (دینی ئیسلام)

واتای فەرموودەكە

هەركەسێک **اللَّهُ تَعالَى** خێر و چاكەی بۆی بوێت ئەوە لەدینی ئیسلام تێیدەگەیەنێت و شارەزای دەكات

فەرموودەی ٧

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً﴾

واتای وشەكان

بَلِّغُوا = بگەیەنن ، ڕابگەیەنن

عَنِّي = لەمنەوە

وَلَوْ = ئەگەر

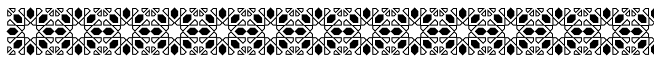
آيَةً = ئایەتێک

وَلَوْ آيَةً = ئەگەر ئایەتێکیش بێت

واتای فەرموودەكە

بگەیەنن لەمنەوە ئەگەر ئایەتێکیش بێت

📖 ئەو ئایەتەی یان ئەو فەرموودەیەی دەیزانی ڕایبگەیەنەو دەعوەی پێ بکە

فەرموودەی ٨

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ : شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَـهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَ إِقَامِ الصَّلَاةِ، وَ إِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَالْحَجِّ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ ﴾

و اتای وشەکان

بُنِيَ = بونیادنراوە، دروست کراوە

الْإِسْلَامِ = ئایینی ئیسلام

عَلَى = لەسەر

خَمْسٍ = پێنج شت، پێنج کۆڵەگەو ڕوکن

شَهَادَةِ = شایەتیدان، شایەتمانی

لَا = نیە

إِلَهَ = پەرستراو، مَعْبُود

إِلَّا اللَّهُ = بێجگە لە اللَّهُ تَعَالَى

وَأَنَّ = وە بێگومان

مُحَمَّدًا = پێغەمبەر موحەممەد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رَسُولُ اللَّهِ = نێردراوی **اللَّهُ تَعَالَى** یە

وَ إِقَامِ الصَّلَاةِ = وە جێبەجێ کردن و بەرپاکردنی نوێژ

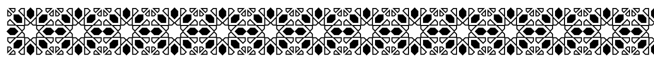
وَ إِيتَاءِ الزَّكَاةِ = وە بەخشین و پێدانی زەکات

وَالْحَجِّ = وە حەجکردن

وَصَوْمِ رَمَضَانَ = وە بەرۆژوو بوونی مانگی ڕەمەزان

واتای فەرموودەکە

ئایینی ئیسلام بونیادنراوە لەسەر پێنج کۆڵەگەو پایە، شایەتی دان کەهیچ پەرستراوێک نییە بەحەق و ڕاستی بێجگە لە **اللَّهُ تَعَالَى**، وە موحەممەد پێغەمبەری **اللَّهُ تَعَالَى** یە، وە ڕاگرتن و ئەنجامدانی نوێژ، وە دانی زەکات وە حەج کردن وە بەرۆژووبوونی مانگی ڕەمەزان

فەرموودەی ٩

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ لَا تُقْبَلُ صَلَاةُ مَنْ أَحْدَثَ حَتَّى يَتَوَضَّأَ ﴾

أَيْ أَحْدَثَ حَدَثَاً مِثْلُ البَوْلِ والغائِطِ والرِّيحِ والنَّوْمِ

و اتای وشەکان

لَا تُقْبَلُ = قەبووڵ ناکرێت، وەرناگیرێت

صَلَاةُ = نوێژی

مَنْ = هەرکەسێك، ئەو کەسەی

أَحْدَثَ = ڕووی دا، دایهێنا (شتێکی لێ بەربوو) دەست نوێژی شکا

حَتَّى = هەتا، تاوەکوو

يَتَوَضَّأَ = دەست نوێژ هەڵدەگرێت

واتای فەرموودەکە

نوێژی هیچ کەسێک وەرناگیرێت کە شتێکی لێی ڕوودا (لێی بەربوو) تا دەست نوێژ هەڵدەگرێتەوە

أَحْدَثَ حَدَثَاً = ڕووداوێک ڕوبدات

مِثْلُ = وەکوو

البَوْلِ = میز

الغائِطِ = پیسایی

الرِّيحِ = با

النَّوْمِ = نوستن

فەرموودەی ١٠

عَـنْ عَائِشَـةَ قَالَـتْ ﴿ كَـانَ النَّبِيُّ صَـلَّى اللَّهُ عَلَيْـهِ وَسَــلَّمَ يُعْجِبُــهُ التَّــيَمُّنُ فِي تَنَعُّلِــهِ، وَتَرَجُّلِــهِ، وَطُهُورِهِ فِي شَأْنِهِ كُلِّهِ ﴾

و اتای وشەکان

كَانَ = بوو

النَّبِيُّ = پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

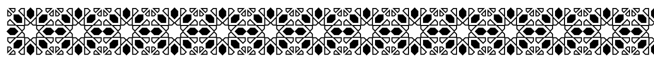
يُعْجِبُهُ = سەرسامی دەکرد، حەزی پێ دەکرد پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

التَّيَمُّنُ = بە دەست پێکردن بەلای ڕاستە

فِي = لە

تَنَعُّلِهِ = نەعل لە پێکردنی

وَتَرَجُّلِهِ = وە لەپرچ داهێنانی

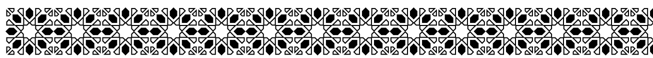

وَطُهُورِهِ = وه له خۆ پاككردنهوه و دهست نوێژ ههڵدهگرتن دا

فِي شَأْنِهِ كُلِّهِ = له ههموو شتهكانی تری دا

و اتای فهرمووده‌كه

پێغهمبهر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پێی خۆش بوو و حهزی دهكرد له لای ڕاسته دهست پێ بكات له نهعل له پێكردنی و پرچ داهێنانی و خۆ پاككردنهوهو دهست نوێژ و ههموو شتهكانی تری دا

فەرموودەی ١١

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿إِذَا سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَذِّنُ﴾

__واتای وشەکان__

إِذا = ئەگەر

سَمِعْتُمُ = گوێتان لێ بوو

النِّدَاءَ = بانگ

سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ = گوێتان لە بانگ بوو

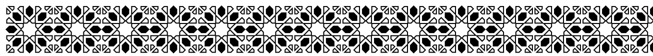
فَقُولُوا = بڵێن

مِثْلَ = وەکوو

ما = ئەوەی

يَقُولُ = دەڵێت

الْمُؤَذِّنُ = بانگدەر

و اتای فەرموودەکە

ئەگەر گوێتـان لـە بانـگ بـوو، بڵـێن وەکـوو ئەوەی بانـگ دەر دەیڵێت.

بۆ نمونە (ئەگەر وتی الله أکبر الله أکبر ئێوەش بڵێن الله أکبر الله أکبر .... هتـد، جـگە لە حي على الصـلاة و حي على الـفلاح لەم دووەیان بڵێن لا حول ولا قـوة الا بالله).

فەرموودەی ١٢

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي ﴾

واتای وشەکان

صَلُّوا = نوێژ بکەن

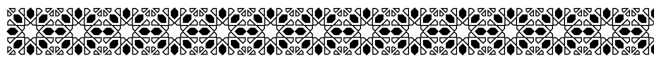
كَمَا = وەکوو ئەوەی

رَأَيْتُمُونِي = منتان بینیوە

أُصَلِّي = نوێژ دەکەم

واتای فەرموودەکە

نوێژ بکەن هەروەک چۆن منتان بینیوە نوێژ دەکەم

فەرموودەی ١٣

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ ﴾

واتای وشەکان

لَا صَلَاةَ = نوێژ نیە، نوێژ دروست نیە

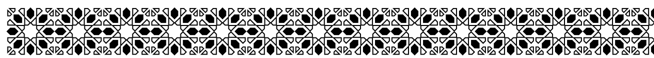
لِمَنْ = بۆ ئەوکەسەی

لَمْ يَقْرَأْ = نەیخوێندۆتەوە

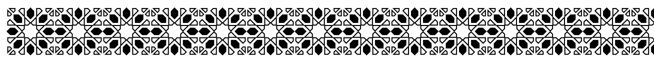
بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ = فاتیحەی کتاب سورەتی فاتیحە

واتای فەرموودەکە

نوێژی ئەو کەسەی دروست نیە سورەتی فاتیحەی نەخوێنێتەوە

ســـوڕەتی فـــاتیحە دەبێـــت لەهەمـــوو ڕکاتێـــک دا بخوێنـدرێت، هەرکەسـێك نەیخوێنێـت نـوێژەکەی بەتـاڵە، بەس ئەگەر بەجەمـاعەت نـوێژەکەی کـرد ئەوا پێویسـت ناکـات ئەوانەی دوای ئیمـام سـوڕەتی فـاتیحەی بخـوێنن لە نـوێژی بەیـانی و 2 ڕکـاتی سـەرەتای مەغریـب و 2 ڕکـاتی سەرەتای عیشا

فەرموودەی ١٤

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةَ الْفَذِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً ﴾

واتای وشەکان

صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ = نوێژی کۆمەڵ، نوێژی جەماعەت

تَفْضُلُ = گەورەتر و چاکتر دەبێت

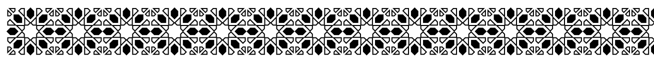
صَلَاةَ الْفَذِّ = لە نوێژی تاک لە نوێژی بەتەنها

بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ = بە بیست و حەوت

دَرَجَةً = دەرەجە، پلە

واتای فەرموودەکە نوێژی بەکۆمەڵ باشتر و گەورەترە لە نوێژی تاك بە بیست و حەوت پلە

بیست و حەوت نوێژ بە تەنها بکەی ناگات بەیەک نوێژ بەکۆمەڵ و جەماعەت بیکەیت

فەرموودەی ١٥

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ لَا تُشَدُّ الرِّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ مَسْجِدِ الْحَرَامِ، وَمَسْجِدِ الْأَقْصَى، وَمَسْجِدِي هَذَا ﴾

واتای وشەکان

لَا تُشَدُّ الرِّحَالُ = سەفەر ناکرێ، بارگەی سەفەر تێک نانرێت

إِلَّا = جگە، مەگەر

إِلَى = بۆ

ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ = سێ مزگەوتان

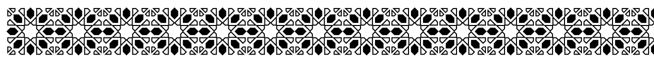
مَسْجِدِ الْحَرَامِ = مزگەوتی حەرام (لە مەککە)

مَسْجِدِ الْأَقْصَى = مزگەوتی ئەقصا

مَسْجِدِي هَذَا = ئەو مزگەوتەی من (مزگەوتی پێغەمبەر)

و اتای فەرموودەکە

سەفەر ناکرێ (بۆ هیچ شوێنێك بە مەبەستی پیرۆزی شوێنەکە) تەنها بۆ سێ مزگەوت نەبێت ، مزگەوتی حەڕام لە مەککە،، وە مزگەوتی ئەقصا لە قودس وە ئەو مزگەوتەی من لە مەدینە دا.

فەرموودەی ١٦

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ إِذَا دَخَلَ رَمَضَانُ فُتِّحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ، وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ، وَسُلْسِلَتِ الشَّيَاطِينُ ﴾

واتای وشەکان

إِذَا = ئەگەر

دَخَلَ = داخیل بوو (هات)

رَمَضَانُ = مانگی ڕەمەزان

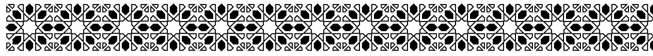
فُتِّحَتْ = دەکرێتەوە

أَبْوَابُ = دەرگاکانی

الْجَنَّةِ = بەهەشت

غُلِّقَتْ = قەپات دەکرێت

أَبْوَابُ = دەرگاکانی

جَهَنَّمَ = دۆزەخ

وَسُلْسِلَتِ = وە زنجیر دەکرێت

الشَّيَاطِينِ = شەیتانەکان

و اتای فەرموودەکە

ئەگەر مـــانگی ڕەمەزان هـــات دەرگایەکـــانی بەهەشـــت دەکـرێنەوە و دەرگایەکانی دۆزەخ دادەخـرێن و شـەیتانەکان زنجیر دەکرێن

فەرموودەی ١٧

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ

﴿ أَوْصَانِي خَلِيلِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِثَلَاثٍ ؛ صِيَامِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، وَرَكْعَتَيِ الضُّحَى، وَأَنْ أُوتِرَ قَبْلَ أَنْ أَنَامَ ﴾

واتای وشەکان

أَوْصَانِي = وەسیەت و ئەمۆژگاری کردم

خَلِيلِي = خۆشەویستم (پێغەمبەر) صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

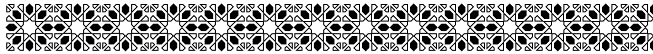
بِثَلَاثٍ = بەسێ شت

صِيَامِ = بەڕۆژی بوونی

ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ = سێ ڕۆژان

مِنْ = لە

كُلِّ = هەموو

شَهْرٍ = مانگێک

وَرَكْعَتَيْ = وە دوو ڕکاتی

الضُّحَى = چێشتەنگاو

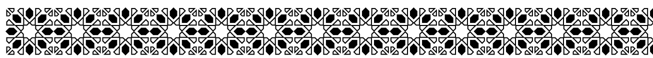
وَأَنْ أُوتِرَ = وە ویتر بکەم

قَبْلَ = پێش

أَنْ أَنَامَ = بنووم

واتای فەرموودەکە

وەسیەتی کردم خۆشەویستەکەم بەسێ شت،بە بەڕۆژووبوونی سێ ڕۆژ لە هەموو مانگێک، وە کردنی دوو ڕکاتی چێشتەنگاو، وە ویتر بکەم پێش ئەوەی بخەوم

فەرموودەی ١٨

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ مَثَلُ الَّذِي يَذْكُرُ رَبَّهُ وَالَّذِي لَا يَذْكُرُ، مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ ﴾

واتای وشەکان

مَثَلُ = نمونە و وێنەی

الذي = ئەوەی، ئەوکەسەی

يَذْكُرُرَبَّهُ = ذکرو باسی پەروەردیگاری دەکات

والذي = وەئەوەی ، ئەوکەسەی

لا يَذْكُرُ = ذکرو یادی **اللَّهُ تَعَالَى** ناکات

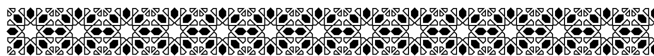
مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ = وەکو زیندوو و مردوو وانە

الحَيّ = زیندوو

المَيِّت = مردوو

واتای فەرموودەکە

ئەوکەســەی زیکــر و یــادی پەروەردیگــاری دەکــات، وەئەو کەسەی زیکرو یادی ناکات وەکو زیندوو و مردوو وانە

فەرموودەی ١٩

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ ﴾

واتای وشەکان

خَيْرُكُمْ = باشترینتان، باشترین کەستان

مَنْ = ئەو کەسەیە

تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ = خۆی فێرە قورئان کردووە

وَعَلَّمَهُ = وەخەڵکیشی فێرکردووە

واتای فەرموودەکە

باشترین کەستان ئەو کەسەیە کەوا خۆی فێرە قورئان کردووەو خەڵکیش فێرە قورئان دەکات

فەرموودەی ٢٠

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ : سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ ﴾

واتای وشەکان

كَلِمَتَانِ = دوو وشە {دوو وشە هەنە}

خَفِيفَتَانِ = سوک و ئاسانن

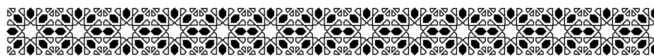
عَلَى اللِّسَانِ = لەسەر زمان

ثَقِيلَتَانِ = قورس و گرانن

فِي الْمِيزَانِ = لەتەرازوودا

حَبِيبَتَانِ = خۆشەویستن

إِلَى الرَّحْمَنِ = لەلای **اللَّهُ تَعَالَى**

سُــبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْــدِهِ = پــاكی و بــێگەردی و ســوپاس و ستایش بۆ **اللَّهُ تَعَالَى**

سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ = پاكی و بێگەردی بۆ اللَّه ی گەورە

و اتای فەرموودەكە

دوو وشــە هەنە ســوك و ئاســانن لەســەر زمــان، قــورس و گرانن لەتەرازوودا، خۆشەویستن لە لای **اللَّهُ تَعَالَى**، ئەویش بریتیین لە سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ

فەرموودەی ٢١

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ إِنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ إِلَيَّ أَحْسَنَكُمْ أَخْلَاقًا ﴾

واتای وشەکان

إِنَّ = بەڕاستی، بێگومان

مِنْ = لە

أَحَبِّكُمْ = خۆشەویسترینتان

إِلَيَّ = لەلای من

أَحْسَنَكُمْ = باشترین و چاکترینتانە

أَخْلَاقًا = لە ڕەوشت و ئەخلاق

واتای فەرموودەکە

بێگوومان خۆشەویست ترینتان لەلای من باشترینتانە لە خورەوشت دا(خۆشەویسترین کەس لە لای پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ئەو کەسەیە کە جوانترین و باشترین ڕەوشت و ئاکاری هەیە)

فەرموودەی ٢٢

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ ﴾

و اتای وشەکان

كُلُّ = هەموو

مَعْرُوفٍ = چاکەیەک (ناوە بۆ هەموو کارێکی چاک و باش)

صَدَقَةٌ = خێرە (پاداشتی لەسەرە)

و اتای فەرموودەکە

هەموو چاکەیەک خێرە و پاداشتی لەسەرە

فەرموودەی ٢٣

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ **الْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ** ﴾

واتای وشەکان

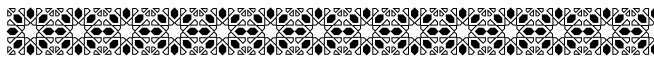
الْكَلِمَةُ = وشەیە

الطَّيِّبَةُ = چاک و باش

صَدَقَةٌ = خێرە و پاداشتی لەسەرە

واتای فەرموودەکە

وشەی چاک و باش خێرە و پاداشتی لەسەرە

فەرموودەی ٢٤

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ ﴾

واتای وشەکان

الْمُسْلِمُ = مسوڵمان

مَنْ = ئەو کەسەیە، کەسێکە

سَلِمَ = سەلامەتە

الْمُسْلِمُونَ = مسوڵمانان

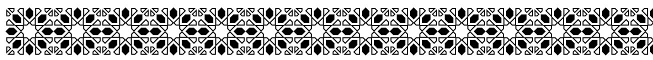
مِنْ = لە

لِسَانِهِ = زمانی، زمانی ئەوکەسە

وَيَدِهِ = وە لەدەستی، لەدەستی ئەو کەسە

واتای فەرموودەکە

مرۆڤی مسوڵمان ئەو کەسەیە کە مسوڵمانان لە زمان و دەستی سەلامەتبن

بەڵام بەداخەوە بـــاوەڕ نـــاکەم هـــیچ مســـوڵمانێک لەزمانی مسوڵمانان سەلامەت بێت لەم سەردەمەدا ، کا کێ لەئێمە سەلامەتە و دڵنیایە کە (غەیبەت نەکرێت، بوختانی پێ نەکرێت، قسەی ناشیرینی پێ نەوترێت....هتد)

قالَ ابْنُ دُرَيْدِ الأَزْدي

وَمَا أَحَدٌ مِنْ أَلْسُنِ النَّاسِ سَالِمًا

وَلَوْ أَنَّهُ ذاكَ النَّبِيُّ المُطَهَّرُ

فَإِنْ كانَ مِقْداماً يَقُولُونَ أَهْوَجُ

وَإِنْ كانَ مِفْضالاً يَقُولُونَ مُبَذِّرُ

وَإِنْ كانَ سِكّيتاً يَقُولُونَ أَبْكَمُ

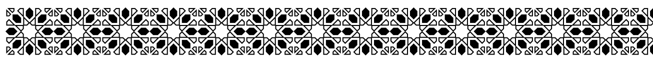
وَإِنْ كانَ مِنْطِيقاً يَقولُونَ مِهْذَرُ

وَإِنْ كانَ صَوّاماً وَبِاللَّيْلِ قائِماً

يَقُولُونَ زَرّافٌ يُرائِي وَيَمكُرُ

فَلا تَحْتَفِلْ بِالنَّاسِ فِي الذَّمِّ وَالثَّنا

وَلا تَخْشَ غَيْرَ اللَّهِ فَاللَّهُ أَكْبَرُ

فەرموودەی ٢٥

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ **لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ** ﴾

واتای وشەکان

لَا يُؤْمِنُ = بڕوا ناهێنێت، ئیمان ناهێنێت

أَحَدُكُمْ = یەکێک لە ئێوە

حَتَّى = هەتا، تاوەکوو

يُحِبَّ = پێی خۆش بێت

لِأَخِيهِ = بۆ برایەکەی

مَا = ئەوەی

يُحِبُّ = پێی خۆشە

لِنَفْسِهِ = بۆخۆی

واتای فەرموودەکە

بڕوای تەواوی نەهێناوە هیچ کەسێک لە ئێوە تا ئەوەی بۆخۆی پێی خۆشە بۆ برایەکەشی پێی خۆش نەبێت

فەرموودەی ٢٦

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ لَا يَرْحَمُ اللَّهُ مَنْ لَا يَرْحَمُ النَّاسَ ﴾

واتای وشەکان

لَا يَرْحَمُ = ڕەحم ناكات

اللَّهُ = **اللَّهُ تَعالَى**

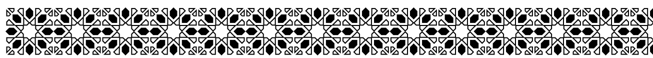
مَنْ = بەو کەسەی

لَا يَرْحَمُ = ڕەحم ناكات

النَّاسَ = بەخەڵکی

واتای فەرموودەکە

اللَّهُ تَعالَى ڕەحم بەو کەسەی ناکات کە ڕەحم بەخەڵکی ناکات

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ : إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ ﴾

واتای وشەکان

آيَةُ = نیشانە

المُنافِقِ = دووڕوو

ثَلاثٌ = سێنە

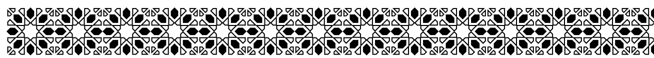
إِذَا = ئەگەر

حَدَّثَ = قسەی کرد

كَذَبَ = درۆی دەکات

وَإِذَا = وەئەگەر

وَعَدَ = بەڵێنی دا

أَخْلَفَ = پێچەوانەی دەکات، سەرپێچی دەکات

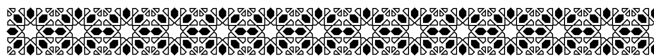
وَإِذَا = وە ئەگەر

اؤْتُمِنَ = بە ئەمین داندرا

خَانَ = خیانەت دەکات، ناپاکی دەکات

و اتای فەرموودەکە

نیشانەی کەسی دووڕوو سێ شتە ، ئەگەر قسەی کرد درۆ دەکات، ئەگەر بەڵێنی دا سەرپێچی دەکات، ئەگەر ئەمانەتی لا داندارا ناپاکی و خیانەت دەکات

فەرموودەی ٢٨

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَّاتٌ ﴾

واتای وشەکان

لا يَدْخُلُ = ناچێتە ناو

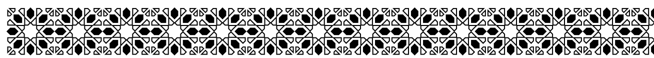
الْجَنَّةَ = بەهەشت

قَتَّاتٌ = قسەهێنەر و قسەبەر، دوزمانی کەر، یان ئەو کەسەی گوێ لە قسەی خەڵکی دەگرێت و پاشان بڵاوی دەکاتەوە

واتای فەرموودەکە

ناچێتە بەهەشت ئەو کەسەی قسە دەبا و دەهێنێت

📖 واتا دوای عەزاب و سزا ئینجا دەچێتە بەهەشت

فەرموودەی ٢٩

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ **دَخلَتِ امْرَأَةٌ النَّارَفِي هِرَّةٍ رَبَطَتْهَا، فَلَمْ تُطعِمْهَا وَلَمْ تَدَعْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الْأَرْضِ** ﴾

واتای وشەکان

دَخَلَتِ = چووە ناو، داخیل بوو

امْرَأَةٌ = ئافرەتێک

النَّارَ = ئاگر

دَخَلَتِ امْرَأَةٌ النَّارَ = ئافرەتێک چووە ناو ئاگری دۆزەخ

فِي = بەهۆی، بەهۆکاری

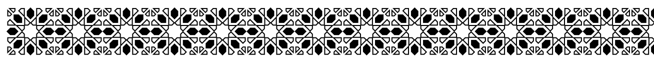
هِرَّةٍ = پشیلەیەکی مێیینە

رَبَطَتْ = بەستییەوە

هَا = پشیلەکە

رَبَطَتْهَا = پشیلەکەی بەستەوە

فَلَمْ تُطْعِمْهَا = خواردنی بە پشیلەکە نەدەدا

وَلَـمْ تَـدَعْهَا = وەلێشـى نەدەگەڕا، وازيشـى نەدەهێنـا لە پشيلەكە

تَأْكُلُ = بخوات { پشيلەكە }

مِنْ = لە

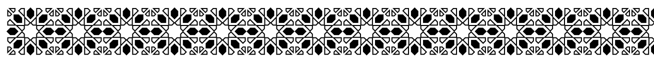
خَشَاشِ = مێرو گيانەوەرو حەشەڕات

الْأَرْضِ = زەوى

واتاى فەرموودەكە

ئافرەتێـك چـووە نـاو ئـاگرى دۆزەخەوە بەهـۆى ئەوەى پشـيلەيەكى بەسـتبۆوە و خواردنيشـى پـێ نەدەدا و لێشـى نەدەگەڕا لە حەشـەڕات و گيـانەوەرى زەوى بخـوات { ئەوە حاڵى ئەو پشيلە بەستەزمانە بوو هەتا مرد }

📖 ئافرەتێك چووە دۆزەخەوە لەبەر گرتنى يەك پشيلە، ئەى ئەوانەى كە ئێستا بەهەزارەها مسوڵمان دەگرن دەبێت حاڵيان چۆن بێت لە قيامەت دا

فەرموودەی ٣٠

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ **يُسَلِّمُ الصَّغِيرُ عَلَى الْكَبِيرِ، وَالْمَارُّ عَلَى الْقَاعِدِ، وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ** ﴾

واتای وشەکان

يُسَلِّمُ = سەلام دەکات

الصَّغِيرُ = بچووک

عَلَى = لەسەر

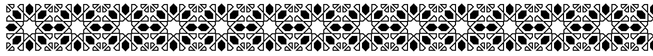
الْكَبِيرِ = گەورە

وَالْمَارُّ = ڕۆیشتوو، تێپەڕیو

عَلَى = لەسەر

الْقَاعِدِ = دانیشتوو

وَالْقَلِيلُ = کەم

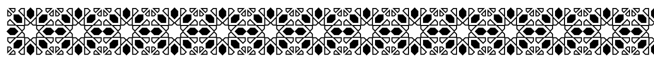

عَلَى = لەسەر

الْكَثِيرِ = زۆر

واتای فەرموودەکە

بچووک سەلام لە گەورە دەکات، کەسی ڕۆیشتوو سەلام لە دانیشتوو دەکات، خەڵکی کەم سەلام لە خەڵکی زۆر دەکات

فەرموودەی ٣١

عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ **يَا غُلَامُ، سَمِّ اللَّهَ، وَكُلْ بِيَمِينِكَ، وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ** ﴾

واتای وشەكان

يَا = ئەی

غُلَامُ = مناڵ (ناوە بۆ منالێکی لەدایک بوو تا باڵغ دەبێت)

سَمِّ اللَّهَ = بِسْمِ اللَّه بکە، ناوی **اللَّهُ تَعَالَى** بهێنە

كُلْ = بخۆ

بِيَمِينِكَ = بەدەستە ڕاستەت

وَكُلْ = وە بخۆ

مِمَّا = لەوەی

يَلِيكَ = لەلای خۆتە، لە پێش خۆتە

واتای فەرموودەکە

عومەری کوڕی باوکی سەلەمە دەفەرموێت، پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پێی فەرمووم (ئەی منداڵ ناوی **اللَّهُ تَعَالَى** بهێنە، وە بەدەستی ڕاستت بخۆ، وە لەپێشە خۆتەوە بخۆ)

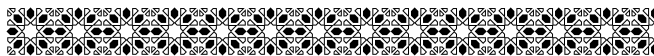
سێ ڕوون کردنەوە

1 ـــ نەوەوی دەڵێت بە کۆدەنگی هەموو زانایان بِسْمِ اللَّهِ کردن لەپێش نان خواردن سوننەتە، بەڵام وانییە بەڵکو کۆمەڵێک لەزانایان دەفەرموون واجبە، وە پێشەوا شافیعی لە کتابی (الأُمّ و الرسالة) دا دەفەرموێت واجبە بِسْمِ اللَّه بکرێت

2 ـــ واجبە بەدەستی ڕاستت بخۆی چونکە پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فەرمانی کردووە لەم فەرموودەیە و لەفەرموودەیەکی تری صەحیح دا (أَنَّ رَجُلًا أَكَلَ عِنْدَ رَسُولِ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشِمَالِهِ، فَقَالَ : كُلْ بِيَمِينِكَ، قَالَ : لَا أَسْتَطِيعُ. قَالَ : لَا اسْتَطَعْتَ، مَا مَنَعَهُ إِلَّا الْكِبْرُ) رواهُ مُسْلِمٌ،،، وه پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قەدەغەی کردووە بەدەستی چەپ بخۆین چونکە شەیتان بەدەستی چەپی دەخوات، هەروەك فەرموویەتی (لَا تَأْكُلُوا بِالشِّمَالِ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِالشِّمَالِ) رواهُ مُسْلِمٌ

3 ـــ پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فەرمانی کردووە کە لەپێشەوەی خۆت بخۆی بۆیە پێشەوا شافیعی دەفەرموێت ئەگەر کەسێک لەپێشەوەی خۆی نەیخوارد وە ئاگاداریش بێت کە پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باسی کردووە ئەوە سەرپێچی کردووەو تاوانبارە (وتعقبه تاج الدين السبكي في شرحه بأن الشافعي نص في غير موضع على أن من أكل مما لا يليه عالما بالنهي كان عاصيا آثما) فتح الباري لابن حجر

فەرموودەی ٣٢

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ

﴿ مَا عَـابَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْـهِ وَسَـلَّمَ طَعَامًـا قَطُّ، إِنِ اشْتَهَاهُ أَكَلَهُ، وَإِنْ كَرِهَهُ تَرَكَهُ ﴾

واتای وشەکان

مَا عَابَ = عەیبی نەگرتووە، ڕەخنەی نەگرتووە پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

طَعَامًا = لە خواردن

قَطُّ = هەرگیز

إِنْ = ئەگەر

اشْتَهَاهُ = ئارەزووی خواردنەکەی بکردایە

أَكَلَهُ = خواردنەکەی دەخوارد

وَإِنْ = وە ئەگەر

كَرِهَهُ = حەزی بەخواردنەکە نەکردایە، پێی خۆش نەبوایە

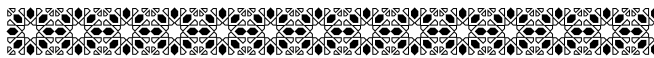
تَرَكَهُ = وازی لە خواردنەکە دەهێنا

کۆتـا پیتـی ئەم چـوار وشـەیە (اشْـتَهَاهُ، أَكَلَـه، كَرِهَـهُ، تَرَكَـهُ) کەبـریتین لە پیتـی (هـاء) ەکە لەهەموویـان دا بـۆ خـواردنەکە دەگەڕێتەوە

واتای فەرموودەکە

ئەبو هـوڕەیرە فەرموویەتی هەرگیز پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَـلَّمَ ڕەخـنەی لە خـواردن نەدەگـرت، ئەگەر حەزی بە خـواردنەکی بکـردایە دەیخـوارد، وە ئەگەر خـواردنەکەی پێ ناخۆش بوایێ وازی لێ دەهێنا و نەیدەخوارد

📖 واتـا پێغەمـبەر صَـلَّى اللَّهُ عَلَيْـهِ وَسَـلَّمَ هەرگیـز کێشـەی دروسـت نەدەکرد لەسـەر خـواردن ئەگەرچی پێشی نـاخۆش بوایێ و حەزی پێ نەکردایێ

فەرموودەی ٣٣

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ الصَّلَاةُ لِوَقْتِهَا، وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ ﴾

واتای وشەکان

أَفْضَلُ = چاكترين، باشترين

الْأَعْمَالِ = كردەوەكان، عیبادەتەكان

الصَّلَاةُ = نوێژ ، نوێژە

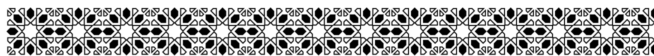
لِوَقْتِهَا = لەكاتی خۆی

وَبِرُّ = وە چاكەیە

الْوَالِدَيْنِ = باوک و دایک

واتای فەرموودەکە

چاكترینی عیبادەت و كردەوەكان نوێژ كردنە لە كاتی خۆی دا، وە چاكە كردنە لەگەڵ دایک و باوک دا

فەرموودەی ٣٤

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ الْخَالَةُ بِمَنْزِلَةِ الأُمِّ ﴾

واتای وشەکان

الْخَالَةُ = خوشکی دایک، پلک، پور

مَنْزِلَةِ = شوێن و جێگا، پلەو پایە

الأُمِّ = دایک

واتای فەرموودەکە

خوشکی دایک لەشوێن و جێگای دایکە

سێ ڕوون کردنەوە

1ــــ لە شــەرع دا مــام لە پێشــترە لە خــاڵ بەڵکــو لە شــوێن و جێگای باوک دادەنرێت هەروەکو **اللَّهُ تَعَالَى** فەرموویەتی

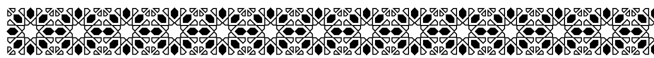
(أَمْ كُنْـتُمْ شُـهَدَاءَ إِذْ حَضَـرَ يَعْقُـوبَ الْـمَوْتُ إِذْ قَـالَ لِبَنِيـهِ مَـا تَعْبُـدُونَ مِـنْ بَعْـدِي قَـالُوا نَعْبُـدُ إِلَهَـكَ وَإِلَــهَ آبَائِـكَ إِبْـرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ)

سورة البقرة (١٣٣)

ســەيركەن چــۆن منداڵەكــانی پێغەمــبەر يەعقــوب پێغەمــبەر (ئيســماعيل)يشــيان بە بــاوک نــاو هێنــاوە لەگەڵ وەشــدا ئيسماعيل مامی يەعقوب بووە نەک باوکی

2ــــ مام میراتت لێ دەبات لەکاتی خۆی دا بەڵام خاڵ میراتت لێ نابات

3 ــــ وە لە شــەرع دا خوشــکی دايــک لە شــوێن و جێگــای دايــک دادەنرێت نەک خوشکی باوک هەروەک پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فەرمـوويەتی (الْخَالَـةُ بِمَنْزِلَـةِ الْأُمِّ) ئەگەرچی هەردووكيـان هەر پــورن، بەڵام خوشــکی دايــک ئەو ســۆزەت پــێ دەدات کە دايکت پێی ئەدای

فەرموودەی ٣٥

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ ﴾

واتای وشەکان

مَنْ = هەرکەسێك

كَانَ = بوو

يُؤْمِنُ = بڕوا دەهێنێت، ئیمان دەهێنێت

بِاللَّهِ = بە **اللَّهُ تَعَالَى**

وَالْيَوْمِ الْآخِرِ = وە بەڕۆژی دوایی

فَلْيَصِلْ = با بگەیەنێت

رَحِمَهُ = خزمایەتییەکەی

واتای فەرموودەکە

هەرکەسێک باوەڕی هێناوە بە **اللَّهُ تَعَالَى** و بە ڕۆژی دوایی با پەیوەندی خزمایەتی بگەیەنێت

فەرموودەی ٣٦

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ مَـنْ كَـانَ يُـؤْمِنُ بِـاللَّهِ وَالْيَـوْمِ الْآخِـرِ فَـلَا يُـؤْذِ جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَـيْفَهُ، وَمَـنْ كَـانَ يُـؤْمِنُ بِـاللَّهِ وَالْيَـوْمِ الْآخِـرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ ﴾

واتای وشەکان

مَنْ = هەرکەسێك

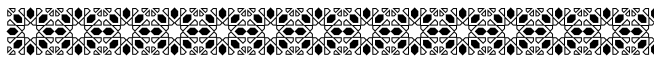
كَانَ = بوو

يُؤْمِنُ = ئیمان دەهێنێت، بڕوا دەهێنێت

كَانَ يُؤْمِنُ = بڕوای هەیە

بِاللَّهِ = بە **اللَّهُ تَعَالَى**

وَالْيَوْمِ الْآخِرِ = وە بەڕۆژی دوایی

فَلَا يُؤْذِ = با ئەزیەت نەدا

جَارَهُ = دراوسێیەکەی

فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ = با ڕێزبگرێت لە میوانەکەی

فَلْيُكْرِمْ = با ڕێزبگرێت

ضَيْفَهُ = میوانەکەی

فَلْيَقُلْ خَيْرًا = باخێر و چاکە بڵێت

فَلْيَقُلْ = با بڵێت

خَيْرًا = چاکە

أَوْ = یان

لِيَصْمُتْ = بێدەنگ بێت

واتای فەرموودەکە

هەرکەسێک بڕوای هەیە بە **اللَّهُ تَعَالَى** و بە ڕۆژی دوایی با دراوسێیەکەی ئەزیەت نەدات، وەهەرکەسێک بڕوای هەیە بە **اللَّهُ تَعَالَى** و بە ڕۆژی دوایی با ڕێز لە میوانەکەی بگرێت، وەهەرکەسێک باوەڕی بە **اللَّهُ تَعَالَى** و بە ڕۆژی دوایی هەیە با قسەی چاک بکات یان بێدەنگ بێت

فەرموودەی ٣٧

عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ

﴿ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَنَ النَّاسِ وَجْهًا، وَأَحْسَنَهُ خَلْقًا ﴾

واتای وشەکان

كَانَ = بوو

رَسُولُ اللَّهِ = نێردراوی اللَّهُ تَعَالَى

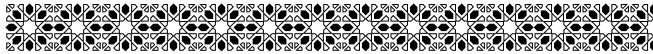
أَحْسَنَ = جوانترین

النَّاسِ = خەڵک

وَجْهًا = ڕوو، دەم و چاو، ڕوخسار

وَأَحْسَنَهُ = وە جوانترینی خەڵک بوو

خَلْقًا = لەش و لاری، شکل و شێوەی، دروست کراوییەکەی

واتای فەرموودەکە

لەبەرائى كوڕى عـازيبەوە كە فەرمـوويەتى (پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْـهِ وَسَـلَّمَ جـوانترين ڕوخسـارى هەبـوو، وە لەهەمـوو كەسێک جوانتر بوو لەش و لار و شکل و شێوەی)

فەرموودەی ٣٨

عَنْ أَنَسٍ قَالَ

﴿ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَنَ النَّاسِ خُلُقًا ﴾

واتای وشەكان

كَانَ = بوو

النَّبِيُّ = پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَحْسَنَ = جوانترین، چاكترین

النَّاسِ = خەڵك

خُلُقًا = خوڕەوشت

واتای فەرموودەكە

لە ئەنەسی كوڕی مالیكەوە فەرموویەتی (پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لە هەموو كەس خو ڕەوشتی جوانتر بوو)

فەرموودەی ٣٩

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ

﴿ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْبَلُ الْهَدِيَّةَ وَيُثِيبُ عَلَيْهَا ﴾

واتای وشەکان

كَانَ = بوو

رَسُولُ اللَّهِ = نێردراوی اللَّهُ تَعَالَى

يَقْبَلُ = قەبووڵی دەکرد، وەری دەگرت

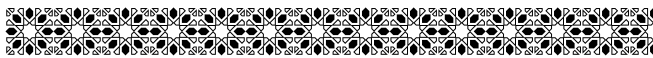
الْهَدِيَّةَ = دیاری

وَيُثِيبُ = وە پاداشتی دەداوە

عَلَيْهَا = لەسەر دیارییەکە

واتای فەرموودەکە

پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ دیاری قەبووڵ دەکرد، وەپاداشتیشی لەسەر دەداوە{واتا پاداشتی دەداوە ئەو کەسەی کە دیاری پێ داوە}

فەرموودەی ٤٠

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿ الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ ﴾

واتای وشەکان

الْمَرْء = مرۆڤ

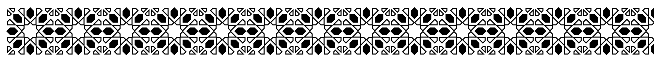
مَعَ = لەگەڵ

مَنْ = ئەو کەسەیە

أَحَبَّ = خۆشی ویستووە

واتای فەرموودەکە

مرۆڤ لە قیامەت دا لەگەڵ ئەو کەسە کۆدەکرێتەوە و حەشر دەکرێت کە لە دونیادا خۆشی ویستووە

جـا بـۆیه ئاگـادارbن و بـزانن کێتـان خـۆش دەوێـت ئەگەر جولەکەو گاورٍ و عەلمانی و طاغوتەکانتان خۆش دەوێن ئەوە موژدەتـان لێ بێـت لەگەڵ وان دا بـۆ دۆزەخ دەنێردرێن، **اللَّهُ تَعَالَى** لەخۆشەویستی ئەو کافرانە بمان پارێزێت

سوپاس بۆ **اللَّهُ تَعَالَى** ئەم فەرموودەیە کۆتا فەرموودەی ئەم نامیلکەیە بوو، **اللَّهُ تَعَالَى** سودی پێ گەیاندبن و ببێتە نوور و ڕوناکی بۆ قەبر و قیامەتمان

١٠ / ٨ / ٢٠٢٢ ڕۆژی چوارشەممە

✍أَبُو هَاجَرَةَ الكُرْدِي

ناوەڕۆك